

Jan Mertlík – Paměť a genocida: Diskurzivní dynamika srebrenického masakru

Posudek vedoucího diplomové práce

Vedoucí: Tomáš Samek

Diplomová práce Jana Mertlíka by se mohla jmenovat „Jak jsem hledal válku a našel jsem náboženství“. Je svědectvím o reflektovaném ztroskotání původního výzkumu, který měl analyzovat vzpomínky na srebrenický masakr. Místo toho byl student až na místě nucen téma otočit a věnovat se něčemu, co s genocidou zdánlivě vůbec nesouviselo: rituální i diskurzivní podoby praktikovaného katolictví v bosenském Medžugorije a zejména vliv tamního mariánského kultu na místní obyvatele, na příjíždějící turisty, na Janovy vlastní spolužáky, s nimiž se do terénu vydal, a *last but not least* na autora samého. Výsledkem toho všeho je neučesaná, zážitkově, terénem i reflexivně heterogenní práce, která má celou řadu nedostatků a přesto je na mnoha místech fascinujícím čtením, neboť autor se ke svým nezdarům poctivě přiznává a obě témata – otisky války i otisky mariánského zjevení, které jí předcházelo – rozehrává ve svém na první pohled nesourodém textu, který přesto díky spojení obou druhů tematické látky vyvolává místy skoro neuvěřitelné asociace. Zejména uvážíme-li známý fakt, že u kořenů staleté nenávisti, která proti sobě štvála různá etnika v této části Balkánu a která naposledy eskalovala ve válečných hrůzách devadesátých let, bylo – náboženství.

Málokdy v jedné a téže diplomové práci čteme podrobné popisy toho, jak místní lidi dodnes zabíjejí nášlapné miny, spolu s tím, jak se autor – sám spíše ateista – modlí spolu s místními a jak je přitahován magií tamní religiozity praktikované v kostelích i na poutních místech. Kdyby pro nic jiného, tak pro tuto dvojlomnost stojí za to si Mertlíkovu práci přečíst. A kdo se chce při čtení zasmát se stejnou chutí, s jakou se smějeme některým absurdním pasážím Hrabalových próz, necht' si na str. 85 – 86 přečte kurzívu, v níž autor líčí, jak spolu se svým spolužákem navštívili bohoslužbu: je to autentické, veselé a přitom nijak povýšené nebo posměšné. Neurazí to ateistu ani člověka hluboce věřícího.

Práce má v duchu zmíněné dvojlomnosti dvě hlavní výzkumné otázky: 1. Jakým způsobem ovlivnila válka v Jugoslávii obyvatele v Medžugorije? 2. Jak ovlivňuje obyvatele Medžugorije mariánské zjevení? Už u první otázky vstupuje do hry náboženství: odpovědi se velmi liší podle toho, zda jsou podávány turistům a zahraničním poutníkům, nebo zda je líčí místní lidé nevtážení do byznysu, který se tu rozvinul kolem mariánského kultu. Jsou to až dramaticky odlišné obrazy: ten první hovoří o mnoha utrpeních, jimiž si medžugorijští prošli podobně, jako se to stalo sousedním obcím v době války v bývalé Jugoslávii; ten druhý naopak vypráví, jak se válečné útrapy medžugorijským zázrakem vyhýbaly pod ochranou místně uctívané Panny Marie. Na textu je sympatické, že obě podoby staví vedle sebe, aniž se je snaží rozsoudit. Navzdory tomu, že pozici autora jako deklarováného ateisty můžeme vytušit, podává věci s velkou pietou.

Nedostatků práce není málo: některé partie psané ve finále jsou šité horkou jehlou a je v nich plno překlepů a jazykových i stylistických chyb. Autor ostatně práci odevzdal tak pozdě, že k její úplně poslední verzi jsem již neměl možnost se jako školitel vyjádřit. Chyby najdeme i v citacích zdrojů – např. na časopisecké články, byť čerpané z internetu, se nelze odkazovat pouze uvedením názvu periodika. Práci by velmi prospěla důkladná korektura jazyková i citační. Jak jsem napsal na začátku, velmi by jí prospělo, kdyby ji autor ze všech stran učesal, neboť místy působí jako věru heterogenní chuchvalec. Nelze jí však upřít jistou hloubku, poctivost v přístupu k terénu a hlavně cenné vhledy, jimž vděčí za spojování zdánlivě nepropojitelných světů vroucí náboženské modlitby se světem, v němž lidem vybuchují miny pod nohama. Že je na některých místech tohle vše podáno s humorem, který ve čtenáři vyvolává hlasitý smích, aniž je tím humorem kdokoli urážen, je jev ojedinělý.

Diplomovou práci Jana Mertlíka **doporučuji k obhajobě a navrhuji pro ni známku velmi dobře.**

V Praze 3. 8. 2017

Tomáš Samek